

بخش چهارم مسأله ی شر

مسأله شریکی از صفات سه گانه خدا - علم، قدرت مطلق
و خیر خواهی را به چالش می طلبد.

تعریف شر

شردر لغت به معنای چیزی است که همه از آن روی گردانند ؛
چنان که خیر چیزی است که همه آن را خواهانند.

تقسیم شر

۲- طبیعی

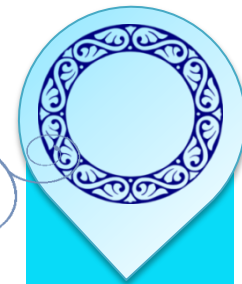

بدون دخالت انسان

۱- اخلاقی

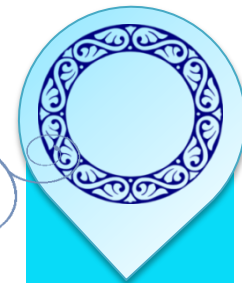

زائیده عمل انسان

۱-شر لازمه ی جهان مادی

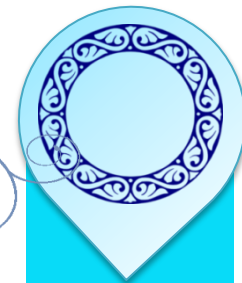
علی رغم وجود شر چون جهان مادی در مجموع خیر است پس خلقتش از عدمش بهتر است. از لوازم جهان مادی تزاخم و تضاد است در غیر این صورت دیگر غیر مادی بود. مثل آتش که در مجموع خیر است ولی گاهی ضرر می رساند.

۲- شر ناشی از آزادی انسان است

ظَهَرَ الْفَسَادُ فِي الْبَرِّ وَالْبَحْرِ بِمَا كَسَبَتْ أَيْدِي النَّاسِ. (روم آیه ۴۱) به خاطر گناهان مردم ، فساد در صحراها و دریاها ظهور پیدا می کند.

وَلَوْ أَنَّ أَهْلَ الْقُرَى آمَنُوا وَاتَّقَوْا لَفَتَحْنَا عَلَيْهِم بَرَكَاتٍ مِنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ (اعراف آیه ۹۶) اگر مردمی که در این آبادی ها و نقاط دیگر روی زمین زندگی داشته و دارند، ایمان می آوردند و تقوا و پرهیزکاری پیشه می کردند، درهای برکات آسمان و زمین را به روی آنها می گشودیم.

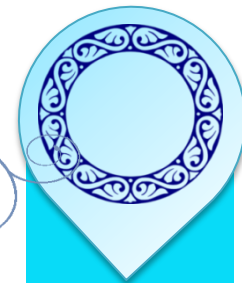

۳- شر ناشی از جزئی نگری است

انسان با توجه به علم اندکی که دارد درباره ی بسیاری از مطالب
تعبیر به شر می کند.

عسی ان تکرهوا شیئا و هو خیر لکم وعسی ان تحبوا شیئا و هو شر لکم
والله یعلم و انتم لاتعلمون (بقره آیه ۲۱۶) چه بسا چیزی را خوش نمی
دانید اما برای شما خوب است و چه بسا چیزی را دوست دارید اما
برای شما بد است خدا می داند و شما نمی دانید.

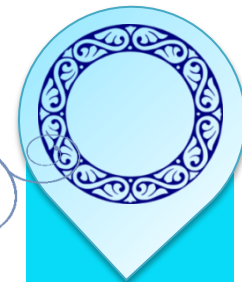
راه حل های مسئله شرور

۴- شر ناشی از جهل انسان است

اگر خدا را عالم قادر و حکیم بدانیم در صورتی که با پدیده ای مبهم مواجه شویم آن را ناشی از ضعف از خود می دانیم اما اگر این آگاهی نباشد آن را به خدا نسبت می دهیم.

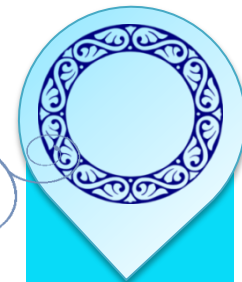
راه حل های مسئله شرور

۱- شرور، لازمه ی ذاتی عالم ماده:

چون عالم ماده وجود دارد پس تراحم هم در آن هست؛
چون شر لازمه ی آن است و چون خیرش بیشتر است
خلق شد.

فوائد شرور

۲. شکوفایی استعدادها

«فان مع العسر يسرا ان مع العسر يسرا» پس با هر دشواری آسانی است آری با هر دشواری آسانی است. (شرح آیه ۵-۶)

انسان در سختی ها و بلاها همانند آهن در آتش، آب دیده و مقاوم می ود. امام علی (ع) می فرماید:
درختان بیابانی، چوب هایش سخت تر و شعله های آتششان شدیدتر و سوزنده تر است و دیرتر به خاموشی می گراید، ولی درختان بوستان، پوست هایشان نازک تر و چوب هایشان سست تر است و زودتر شکسته می شوند. (نهج البلاغه، نامه ۴۵)

غفلت زدایی

خداوند در آیاتی از قوم‌های مختلف نام می‌برد که به خاطر گناه، بر آنها عذاب فرستاد یا به بیماری‌های سخت مبتلا کرد. این موضوع بیش‌تر در مورد کافران و ستمگران است.

«فَإِنْ أَعْرَضُوا فَقُلْ أَنْذَرْتُكُمْ صَاعِقَةً مِثْلَ صَاعِقَةِ عَادٍ وَ ثَمُودَ إِنْ كَانُوا لَيَكْفُرُونَ بِآيَاتِنَا فَذَلِكُمْ أَكْثَرُ لَعْنًا مِمَّنْ كَانُوا فَصَاعِقَةٌ مِّنْ رَبِّكَ مُسْتَلِيمَةٌ لِّكَافِرِينَ»
گرداندند، بگو: من شما را از صاعقه‌ای [مرگبار] چون صاعقه عاد و ثمود بیم می‌دهم».

ولنذيقنهم من العذاب الابدني دون العذاب الاكبر لعلمهم يرجعون»
(سوره سجده آیه ۲۱)

علاوه بر عذاب بزرگ تر (عذاب آخرت) از عذاب نزدیک تر (عذاب دنیا) به آنان چشاندیم تا به سوی خدا برگردند.

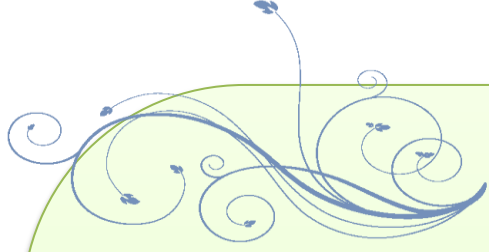
۴. هدیه الهی

امام صادق (ع) می فرمایند:
چون خداوند بنده ای را دوست بدارد، او
را در دریای سختی ها غوطه ور می
سازد.

۵. امتحان الهی

وَلَنَبْلُوَنَّكُمْ بِشَيْءٍ مِّنَ الْخَوْفِ وَالْجُوعِ وَنَقْصٍ
مِّنَ الْأَمْوَالِ وَالْأَنْفُسِ وَالثَّمَرَاتِ وَبَشِّرِ
الصَّابِرِينَ (بقره آیه ۱۵۵) البته شما را به
اندکی ترس و گرسنگی و بینوایی و بیماری و
نقصان در محصول می آزماییم و شکیبایان را
بشارت ده.

در یک روایت جامع امام علی (ع) در مورد فلسفه بلاها می‌فرماید:

«إِنَّ الْبَلَاءَ لِلظَّالِمِ أَدَبٌ وَ لِلْمُؤْمِنِ امْتِحَانٌ وَ
لِلنَّبِيِّاءِ دَرَجَةٌ وَ لِلأَوْلِيَاءِ كَرَامَةٌ»

بلاها برای ظالم تأدیب و برای مؤمنان امتحان و
برای پیامبران درجه و برای اولیا کرامت و مقام
است.»